

Tablica 7

Znajdujemy się przy tzw. Kosym Moście. Nazwa tego miejsca pochodzi od istniejącego tu w przeszłości drewnianego mostu wybudowanego na skos rzeki Narewki.

Tu rozpoczyna się szlak pieszy „Tropem Żubra”, oznaczony kolorem żółtym, biegnący do Siemianówki (ok. 3,5 km po terenie Parku). Łączy on trzy miejsca zimowego dokarmiania żubrów udostępnione dla turystów, tzw. ostoje żubrów. Dwie z nich – „Kosy Most” i „Czoło” zlokalizowane są w północnej części Parku.

Narewka jest najdłuższą puszczańską rzeką o dł. 61,1 km. Swoją początek bierze z kompleksu bagien dziki Nikor po stronie białoruskiej. Przez 2/3 swej długości płynie przez terytorium Polski. Pomimo kilkakrotnych regulacji na wielu odcinkach rzeka odzyskała swój naturalny charakter. Związanych jest z nią wiele gatunków zwierząt, w tym **bóbr europejski**, żyjący w tej okolicy. Bóbr jest największym gryzoniem Eurazji – osiąga do 30 kg wagi, czyli waży więcej niż sarna. W miejscach, gdzie doliny rzeczne w Puszczy są płaskie, a brzegi rzek pozbawione są skarp, bobry budują żeremia. Tworzą je z gałęzi, traw, liści połączonych mułem. Wcześniej budują tamę, by spiętrzyć wodę i utrzymać stały, wysoki jej poziom. Nad Narewką, gdzie znajdują urwiste brzegi, kopią jedynie nory. Wejście do nich, podobnie jak i do żeremia, zawsze jest spod wody. To zabezpiecza gryzonie przed drapieżnikami – wilkiem i rysiem. Od późnej wiosny do wczesnej jesieni bobry żywią się głównie roślinami wodnymi i nadbrzeżnymi. Od października, kiedy zaczyna brakować soczystej roślinności, zaczynają wybierać krzewy i drzewa liściaste. Ich fragmenty magazynują także na zimę. Spośród drzew najczęściej ścinają te o miękkim drewnie – osikę i wierzby. Unikają olszy, a także drzew iglastych. W wyniku spiętrzania wody bobry tworzą śródlęśne zbiorniki wodne. Powstające nowe środowisko zasiedlają owady, ryby, płazy. Podmokłe lasy są często miejscem życia bardzo rzadkich gatunków, np. bociana czarnego. W ten sposób bobry przyczynia się więc do zwiększenia różnorodności biologicznej.

Najbliższą okolicę zamieszkuje wiele zwierząt związanych z rzeką, np. **wydra**, **tchórz**.

Nad korytem rzeki zdarza się zobaczyć przelatującego **zimorodka**. To jeden z barwniejszych ptaków w Polsce. Wierzch ciała ma turkusowy, spód – pomarańczowoczerwony. Ptak jest wielkości szpaka. Poluje w czystych, wolno płynących lub stojących, niezbyt głębokich wodach. Jego ofiarami najczęściej są niewielkie ryby, owady wodne, żaby i ich kijanki. Atakuje je z powietrza. Siedząc na gałęzi wypatruje zdobyczy, po czym spada do wody jak pocisk. Wbrew nazwie młode zimorodki nie przychodzą na świat zimą. Niegdyś gatunek

określano „ziemiorodek”, co bardziej do niego pasuje. Ptak faktycznie zakłada gniazda w głębokich norach (do 1 m), wygrzebanych samodzielnie w urwistych brzegach zbiorników wodnych. W Puszczy spotyka się też gniazda w wykrotach drzew. W skrajnych przypadkach nory oddalone są od wody nawet o 1 km. W ciągu roku zimorodki wyprowadzają 2–3 lęgi, co rekompensuje dużą śmiertelność tego gatunku w okresie zimowym, gdy zamarzające zbiorniki wodne i rzeki utrudniają znalezienie pożywienia. Główną przyczyną spadku liczebności zimorodka są zmiany środowiska: betonowanie brzegów rzek i zanieczyszczenia wód.

Wzdłuż brzegów Narewki występują łąki, tworzące nieliczne przestrzenie otwarte w Puszczy. Jeszcze na początku lat 70. XX w. większość z nich była koszona. Obecnie w większości zarastają krzewami i drzewami. Postępująca sukcesja wtórna na powrót zamienia je w las. Łąki nadrzeczne to doskonałe miejsce do obserwacji zwierzyny. Na żer wychodzą tu sarny, jelenie, dziki, żubry, czasem pojawia się rzadki w Puszczy łoś.

Szuwary i liczne zarośla wierzbowe są zamieszkałe przez rzesze drobnych ptaków śpiewających, takich jak: **rokitniczka**, **strumieniówka**, **brzęczka**, **dziwonia**, **łozówka** czy **potrzos**. Na otwartym terenie zobaczymy siedzącą na szczycie krzewu najpospolitszą polską dzierzbę – **gąsiorka**. Ten mniejszy od kosa ptak jest łatwo rozpoznawalny po czarnej masce biegnącej wzdłuż oka i rdzawym płaszczu. Wypatrując ofiary gąsiorek przesiaduje często na szczycie krzewu. Jest zaskakująco skutecznym drapieżnikiem. Oprócz dużych owadów, jak chrząszcze czy pasikoniki, jest w stanie upolować małe kręgowce: gryzonie, ptaki, gady i płazy. Charakterystycznym zachowaniem gąsiorka, podobnie jak i innych dzierzb, jest nabijanie zdobyczy na ciernie drzew i krzewów, a nawet drut kolczasty. Nieruchomą ofiarę łatwiej jest rozczłonkować przy pomocy dzioba. Krzew z nadzianymi ofiarami pełni też rolę spiżarni na deszczowe dni, gdy polowanie na owady jest mniej skuteczne.

Z wysokich traw i innej gęstej roślinności przyziemnej dochodzi głos **derkacza**. Ten chruściel, nieco większy od przepiórki, zamieszkuje wilgotne łąki z wysoką roślinnością zielną i kępami krzewów oraz suchsze miejsca na bagnach. Zimuje w Afryce na południe od Sudanu. W Polsce przebywa od połowy kwietnia do października. Poza sezonem wędrówek ten płochliwy ptak przemieszcza się głównie po ziemi, zręcznie umykając pieszo nawet przed drapieżnikiem. Podrywa się do lotu niechętnie, odlatuje ze zwisającymi nogami, z reguły na krótki dystans. O obecności w okolicy tego skrytego ptaka świadczy donośny głos tokowy wydawany przez samca, najczęściej w nocy i nad ranem, ale też w ciągu dnia. To jeden z najbardziej charakterystycznych ptasich głosów. Przypomina pocieranie zębów grzebieniem lub nakręcanie budzika. Na intensywnie zagospodarowanych terenach rolniczych derkacz

stał się bardzo rzadki. Młode ptaki często giną podczas sianokosów. Gatunek ten potrzebuje ekstensywnie użytkowanych terenów, koszonych po zakończeniu sezonu lęgowego. Na terenie BPN liczebność derkacza szacuje się na co najmniej kilkanaście terytorialnych samców, które głosem oznaczają swoje rewiry. Ptak ten występuje głównie na jego południowych obrzeżach oraz w dolinie rzeki Narewki.

Z ptaków drapieżnych przy Kosym Moście występują: **jastrzębie, myszołowy, orliki krzykliwe**. Zimą można zaobserwować **bielika**. Sporadycznie pojawia się tu **gadożer** i **orzełek włochaty**.